

Aldığı Puan

**CEVAP
ANAHTARI**

**Türk Dili ve Edebiyatı
10. SINIF**

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İSTANBUL İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM II. YAZILI SINAVI (İL GENELİ ORTAK)

Adı ve Soyadı :.....
Sınıfı / Şubesi :.....
Öğrenci Numarası :.....

**ÖĞLEN
OTURUMU**

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 7 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 (yüz) tam puan üzerinden değerlendirilecektir. Her sorunun puan değeri yanında belirtilmiştir.

1. Drama Köprüsü bre Hasan dardır geçilmez
Soğuktur suları da Hasan bir tas içilmez
Soğuktur suları da Hasan bir tas içilmez
Anadan geçilir Hasan yârdan geçilmez

Bu dördlükteki altı çizili sözcüğü, dizedeki anlamını karşılayacak biçimde bir cümle içinde kullanınız. (10 puan)

Öğrencilerden dizelerdeki “Bırakmak, vazgeçmek.” anlamını fark edip bu anlamı karşılayacak cümleler kurması beklenir. Anlamı karşılayan, tamamlanmış, dizelerdekinden farklı cümleler tam puan olarak değerlendirilecektir.

2. Yârim İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya gelmeye yemin mi ettin

Gayri dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

Bu dizelerden hareketle dönemin sosyal yaşamına ilişkin öğeleri belirleyerek kendi cümlelerinizle yazınız. (10 puan)

Gurbete çıkma, İstanbul'a uzun süreli gitmek için herhangi bir sebeple memleketinden ayrılma; iletişim yöntemi olarak mektubun kullanılması gibi sosyal yaşama ilişkin dizelerden verilen örneklerden herhangi birinin yazılması tam puan değerindedir.

3. Severim güzeli nice olursa
Boyu uzun beli ince olursa
Severim atımı dinççe olursa
Kovulmuşu yorulmuşu n'ideyim

Bu dizelerde kullanılan

a. Redifi bulunuz. (5 puan)

"olursa" redifinin tespit edilmesi tam puan değerindedir.

b. Kafiye bulunuz. (5 puan)

"-ce" (iki ses benzerliği/tam kafiye) (Kafiye olan seslerin bulunması tam puan değerindedir.)

c. Ölçüyü bulunuz. (5 puan)

Hece ölçüsü / 11'li / 11'li hece ölçüsü cevaplarından herhangi biri doğru kabul edilecektir.

ç. "n'ideyim" sözcüğündeki ses düşmesinin sebebini yazınız. (5 puan)

"Hece kalıbına uydurmak amacıyla ses düşmesi yoluna gidilmiştir." cevabı ya da hece kalıbıyla ilişkilendirilen cevaplar doğru kabul edilecektir.

4. İş gelmez elinden gitmez bir kâre
Aslında neslinde giymemiş hâre
Sandığı gömleksiz duran mekkâre
Bedestene gelir kaftan beğenmez

Kazak Abdal söyle bu türlü sözü
Yoğurt ayran ile hallolmuş özü
Köyden şehre inse bir köylü kızı
İnci yakut ister mercan beğenmez

Bu şiir parçasının; biçim, ahenk ve içerik özelliklerini dikkate alarak nazım biçimini ve nazım türünü tespit edip ilgili alana yazınız.

a. Nazım Biçimi: Koşma (5 puan)

b. Nazım Türü: Taşlama (5 puan)

5.

Metin 1

Şeb-i yeldâyı müneccimle muvaqqit ne bilir
Mübtelâ-yı gama sor kim geceler kaç saat
Fuzûlî

Şeb-i yeldâ: En uzun gece.

Müneccimle muvaqqit: Falcılar ve vakitleri belirleyen kişiler.

Mübtelâ-yı gam: Keder bağımlısı, kederli, dertli.

Metin 2

Zaman kavramı, tarih boyunca felsefenin ilgi alanlarından biri olmasının yanı sıra matema-
tik ve fizikteki bazı çalışmalara da konu oldu. Gittikçe daha küçük zaman birimlerine ihtiyaç
duyan insanlık, yılı aylara ve haftalara bölmeye başladı ve zaman algısı insan zihninde
nesnelleşti. 19. yüzyıldan sonra saat, dakika hatta saniye insanın zamanı planlamasında
önemli hâle geldi.

a. Fuzûlî'nin beytindeki "mübtelâ-yı gam (kederli kişi)"ın zaman algısını, zamanı bilimsel ve felsefi olarak anlatan bu parçayla ilişkilendirerek yorumlayınız. (10 puan)

Dizelerdeki "kederli" kişilere gecelerin daha uzun geleceği ifadesinin gerekçe olarak gösterilerek zaman kavramının kişinin ruh hâline göre uzun ya da kısa algılanabileceğine yönelik cevaplar doğru kabul edilir.

b. Bu beyitteki altı çizili sözcüklerden hareketle divan şiirinin dili ile ilgili iki özellik yazınız. (10 puan)

Divan şiirinin dilinin ağır olması; Arapça-Farsça sözcüklerin ve tamlamaların kullanılması, söz sanatlarıyla örülü bir dil kullanılması, sözcüklerin mecaz anlamlarının da yoğun bir biçimde kullanılması vb. cevaplardan herhangi ikisinin yazılması tam puan olarak değerlendirilecektir. Her bir doğru cevap 5 puan değerindedir.

6.

Küçüklerin velvesinden çayırdaki kuşlar ürküp kaçmıştı. Şimdi gün onlarını. Koşuşa çığırışa etrafa dağılıyolar, ağaçlara tırmanıp çimenlerde yuvarlanıyorlardı. Akşama daha dünya kadar zaman olduğunu hesap edemeyerek kuvvetlerini, neşelerini israf ediyorlar hatta yiyeceklerini, yemişlerini yemeye başlıyorlardı.

Bu parçada geçen fiilimsilerden ikisini aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

Öğrencilerden “ürküp, koşuşa, çığırışa, tırmanıp, olduğunu, hesap edemeyerek, yemeye” sözcüklerinden herhangi ikisini tespit etmesi beklenir.

Her bir doğru cevap 5 puan değerindedir.

7. Yedili hece ölçüsü ve "aaxa" uyak düzeniyle tek dörtlükten oluşan, "ayrılık, vatan sevgisi, vefasızlık" temalarından herhangi birine ilişkin bir mâni yazınız. (20 puan)

Oluşturulan dizeler yedili hece ölçüsüyle yazılmış olmalı. (5 puan)

Oluşturulan dizeler “aaxa” uyak düzenine uymalı. (5 puan)

Oluşturulan dizeler dörtlük hâlinde tamamlanmalı. (5 puan)

Oluşturulan dizeler "ayrılık, vatan sevgisi, vefasızlık" temalarından herhangi biriyle ilişkilendirilmelidir. (5 puan)